

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-73)

1-7 AĞUSTOS DÜNYA EMZİRME HAFTASI (2024)

İtalya'nın Floransa kentinde 1990 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) politika yapımcılarının katılımıyla anne sütünün önemi ve emzirmenin korunması, geliştirilmesi ve desteklenmesi için izlenmesi gereken politikaları içeren "1990'larda Emzirme: Küresel Bir Girişim" konulu toplantıda "Innocenti Bildirgesi" imzalanmıştır¹. Bu toplantının ardından, 1992 yılında ise ilk kez Türkiye'nin de içinde olduğu 120'den fazla ülkede DSÖ, UNICEF ve Dünya Emzirme Eylem İttifakı (WABA) gibi birçok sivil toplum kuruluşunun da desteğiyle ağustos ayının ilk haftasında Innocenti Bildirgesinin hatırlanması, emzirmenin teşviki ve desteklenmesi amacıyla "Dünya Emzirme Haftası" kutlanmıştır².

Emzirme, çocukların hayatta kalmalarının ve sağlıklarını korumanın en temel yollarından biridir. 6-12 aylık çocuklarda enerji ihtiyacının yarısından fazlası, 12- 24 aylık çocuklarda ise üçte biri anne sütünden karşılanmaktadır. Anne sütü ayrıca hastalıklar sırasında da kritik bir besin kaynağıdır. 0-23 aylık tüm çocuklar etkin bir şekilde emzirilirse, her yıl 5 yaş altı 820.000'den fazla çocuğun hayatı kurtarılabilir³. Aynı zamanda yetersiz emzirmenin her yıl çocuk ölümlerinin %16'sından sorumlu olduğu düşünülmektedir⁴.

Doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirmeye başlanması, yenidoğan enfeksiyonlarını ve ölümlerini azaltmaktadır³. İki yaşına kadar etkin bir emzirme obezite riskini %13, tip-2 diyabet riskini %35 düşürmektedir. 6 aydan uzun süre emzirmenin, hiç emzirmeme veya daha kısa süre emzirmeye göre çocukluk çağı lösemi riskini %19 azalttığı gösterilmiştir. Doğumdan itibaren 30 yıl boyunca takip edilen çocuklarda, anne sütü alan yetişkinlerin daha yüksek ücretler kazandığı ve bu etkinin okul yıllarındaki artışla sağlandığı gösterilmiştir⁵.

Emzirmenin bebeğe olduğu kadar anneye de birçok yararı bulunmaktadır. Emziren annelerin tip-2 diyabet, hipertansiyon, meme kanseri ve rahim ağzı kanseri gibi birçok hastalık riski azalmaktadır⁶.

Dünya Sağlık Örgütü ve UNICEF, çocukların doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirmeye başlanmasını ve yaşamlarının ilk 6 ayı boyunca sadece anne sütü ile beslenmelerini yani su dahil başka hiçbir gıda veya sıvının verilmemesini, 6. aydan sonra da uygun tamamlayıcı besinler başlanarak emzirmenin en az 2 yaş ve sonrasına kadar sürdürülmesini önermektedir⁷.

¹ [İnternet] <https://waba.org.my/1990-innocenti-declaration-on-the-protection-promotion-and-support-of-breastfeeding/> Erişim: 13. 7. 2024.

² [İnternet] <https://waba.org.my/wbw/> Erişim: 13. 7. 2024.

³ [İnternet] <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding> Erişim: 22. 7. 2024.

⁴ [İnternet] <https://www.unicef.org/documents/global-breastfeeding-scorecard-2023> Erişim: 23. 7. 2024.

⁵ [İnternet] <https://www.paho.org/en/topics/breastfeeding-and-complementary-feeding> Erişim: 23. 7. 2024.

⁶ [İnternet] <https://www.cdc.gov/nutrition/infantandtoddlernutrition/breastfeeding/recommendations-benefits.html> Erişim: 23. 7. 2024.

⁷ [İnternet] <https://cocuksagligidernegi.org/dunya-emzirme-haftasi-1-8-agustos/> Erişim: 20. 7. 2024.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-73)

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun 2017 yılı verilerine göre Dünya genelinde ilk 1 saat içinde anne sütü ile emzirme sıklığı %44 olarak bulunmuştur⁸. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre 2015-2020 döneminde Dünya'da 0-6 aylık bebeklerin yaklaşık %44'ü sadece anne sütüyle beslenmiştir³. 2023 verilerine göre ise bu sayı Dünya genelinde %48 olarak bulunmuştur⁵. Dünya Sağlık Asamblesi 2012 yılında, 2025 yılına kadar ilk 6 ayda sadece anne sütüyle beslenmenin en az %50'ye çıkarılmasını öngören küresel beslenme hedefini açıklamıştır ve bu hedefe yaklaşıldığı görülmektedir⁹. 2023 verilerine göre de 12-23 aylık arasında anne sütü ile beslenmeye devam etme sıklığı %59 dur¹⁰.

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu ve DSÖ iş birliği ile kurulan Küresel Emzirme Topluluğu (Global Breastfeeding Collective) tarafından Dünya genelinde belirlenen 2030 yılı hedefleri ise, ilk bir saatte anne sütü ile emzirme ve ilk 6 ay sadece anne sütüyle beslenme sıklığını %70'e, 12-23 ay arası emzirmenin sürdürülmesini ise %60'a çıkarmaktır⁸.

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu verilerine göre Türkiye'de 0-6 ayda sadece anne sütü ile beslenme 2002- 2003 yıllarında %20,8'den, 2018-2019'da %40,7'ye çıkmıştır. Aynı şekilde 12-23 ay arası anne sütü ile beslenmeye devam etme ise 1998 yılında %38,5'dan 2018-2019 yıllarında %52.7 seviyesine ulaşmıştır¹⁰. Türkiye'de ortanca emzirme süresi ise 17 aydır¹¹.

1991 yılında DSÖ ve UNICEF, dünya çapında emzirmenin desteklenmesi, doğum ve yenidoğan hizmetleri sunan tesislerde emzirme destekleyici prosedür ve politikaların yaygınlaştırılması amacıyla "Başarılı Emzirme İçin On Adım" prosedürleri açıklanmış ve bunları uygulayan tesisler için de "Bebek Dostu Hastane Girişimi" başlatılmıştır¹². Türkiye'de de Dünya ile eş zamanlı olarak 1991 yılında T.C. Sağlık Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu iş birliğiyle "Anne Sütünün Teşviki ve Bebek Dostu Sağlık Kuruluşları Programı" başlatılmıştır¹³. T.C. Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü 2022 yılı verilerine göre Türkiye'de 1187 Bebek Dostu Hastane, 219 Bebek Dostu Yoğun Bakım bulunmaktadır. Aile hekimlerinin %96,2'si Bebek Dostu Aile Hekimi unvanını almıştır¹⁴.

Her yıl ağustos ayının ilk haftası kutlanan Dünya Emzirme Haftası için 2024 yılında Dünya Emzirme Eylem İttifakı tarafından belirlenen tema "*Açığı Kapatmak: Herkes için emzirme desteği*" olarak belirlenmiştir. Bu temayla; emziren anneleri gerçekten tanımak, görülmelerini ve duyulmalarını sağlamak ve emzirme için çok düzeyli desteğin önemini vurgulamak amaçlanmıştır⁵. Kampanyadaki bu destek;

- ✓ Kadınları ve emzirmeyi değerli kılan politikalar ve tutumlar
- ✓ Kadın ve emzirme dostu bir sağlık sistemi
- ✓ Kadınların özerkliğine ve her zaman her yerde emzirme hakkına saygıyı
- ✓ Dayanışma ve toplum desteğini içermektedir.

⁸ [İnternet] <https://www.unicef.org/documents/global-breastfeeding-scorecard-2023> Erişim: 24. 7. 2024.

⁹ [İnternet] <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-NMH-NHD-14.2> Erişim: 23. 7. 2024.

¹⁰ [İnternet] <https://data.unicef.org/topic/nutrition/breastfeeding/#data> Erişim: 23. 7. 2024.

¹¹ [İnternet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler-cocukergen/1-7-ekim-emzirme-haftasi.html?highlight=WyJlbXppcm1lIlI0> Erişim: 24. 7. 2024.

¹² [İnternet] <https://www.who.int/teams/nutrition-and-food-safety/food-and-nutrition-actions-in-health-systems/ten-steps-to-successful-breastfeeding> Erişim: 23. 7. 2024.

¹³ [İnternet] <https://www.saglik.gov.tr/TR,96999/1-7-agustos-emzirme-haftasi.html> Erişim: 13. 7. 2024.

¹⁴ [İnternet] https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/cocuk-ergen-sagligi-db/Dokumanlar/Istatistikler/anne_dostu.pdf Erişim: 13. 7. 2024.

Bu doküman, Dr. Narin Bengisu Herdem tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 27.7.2024 tarihinde hazırlanmıştır.

Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik,vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:

Herdem NB, Aslan D. 1-7 Ağustos Dünya Emzirme Haftası Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2023/2024-73-[İnternet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/>. Erişim:27.7.2024.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-73)

Ayrıca temanın içeriği, kadınların istedikleri kadar uzun süre emzirmelerine yardımcı olmak için herkesin yapabileceği şeylerin var olduğunun altını çizmektedir¹⁵.

Şekil 1. 2024 yılı temasına ait orijinal görsel²

¹⁵ [Internet] <https://www.who.int/campaigns/world-breastfeeding-week/2024/about-the-campaign> Erişim: 13.7.2024.